

29.9.2025

Maa- ja metsätalousvaliokunta
00102 EDUSKUNTA
mmv@eduskunta.fi

Lausunto maa- ja metsätalousvaliokunnalle maatalouden tukien satelliittivalvonnasta ja maatalousyrittäjien hallinnollisen kuorman ja epäoikeudenmukaisen valvonnan lisääntymisestä

Hallitusohjelmassa on selkeä kirjaus hallinnollisen taakan vähentämisestä. Viljelijöiden keskuudessa satelliittivalvontaan (AMS, pinta-alamonitorointi) liittyvät selvityspyynnot ovat kuitenkin kääntyneet päinvastaiseen suuntaan: hallinnollinen kuorma kasvaa, eikä vähene. Tämä kehitys on ristiriidassa hallitusohjelman tavoitteiden kanssa ja edellyttää valiokunnan puuttumista asiaan.

Selvityspyyntöjen määrä ja luonne

Viljelijät kertovat, että selvityspyyntöjä tulee pääosin tilanteissa, joissa toimenpiteet on tehty ehtojen mukaisesti. Kuvapyyntöjä lähetetään erityisesti silloin, kun satelliittiseuranta ei ole onnistunut havaitsemaan toimenpidettä esimerkiksi pilvisyyden vuoksi. Näin hallinnon tekninen vajavaisuus kääntyy viljelijän velvollisuudeksi todistaa toimintansa ylimääräisillä kuvilla. Tämä ei ole kohtuullista. Selvityspyyntö tulee lähettää vain, mikäli satelliittiseurannan perusteella on osoitettavissa, että toimenpidettä ei ole tehty. Käsittääksemme tällä hetkellä kuvauspyynnot lähtevät kaikille, joiden osalta satelliittikuvat ovat epäselvät, ei ainoastaan niille, joiden osalta satelliittikuvat osoittavat, että toimenpidettä ei ole toteutettu. Epäselvät ja teknisistä vajavuuksista johtuvat varmistelukuvauspyynnot tulee lopettaa.

Satelliittiseurannan ongelmat

Kun satelliittiseuranta otettiin käyttöön, viljelijöille vakuutettiin, ettei pilvisyys ole ongelma, koska käytössä on pilvisyydelle herkän tutkasatelliitin (Sentinel-2) lisäksi tutkasatelliitti (Sentinel-1), joka tuottaa aineistoa myös pilviolosuhteissa. Nyt hallinnon omissa lausunnoissa pilvisyys kuitenkin mainitaan suurimmaksi haasteeksi. Tämä ristiriitainen viestintä on heikentänyt luottamusta järjestelmään.

Viljelijöille on oheistettu, että lohkoilla tehtävistä toimenpiteistä on hyvä ottaa Vipu-mobiililla paikkasidonnainen kuva todentamaan toteutettua toimenpidettä. Hallinnollista taakkaa lisää jo se, että lohkoilla tehtävät toimenpiteet tulee kuvata varastoon. Kuvia ei tarvita, jos selvityspyyntöä ei tule, mutta viljelijä ei pysty mitenkään tietämään, onko tarve kuvaamiselle vai ei. Kuitenkin toimenpiteissä, joissa esimerkiksi niitto tulee tehdä joka toinen vuosi, ei edeltävänä vuonna otettu Vipu-mobiili kuva kelpaakaan todisteelliseksi. Tämä on erikoista, koska Vipun ns. vapaatilassa olevan kuvan ajankohta voidaan todentaa.

Lisäksi Ruokaviraston ohjeissa todetaan, että jos esimerkiksi luonnonhoitonurmen niittoa ei ole satelliittiseurannassa todettu vuonna 2024, viljelijän on esitettävä nimenomaan kuluvan vuoden (2025) niittokuva, vaikka niitto on luonnonhoitonurmien osalta tehtävä joka toinen vuosi. Tämä linjaus johtaa turhiin selvityspyyntöihin ja ylimääräiseen työhön. On välttämätöntä linjata, että luonnonhoitonurmien osalta on riittävä selvitys, että nurmi on niitetty vuonna 2024, vaikka satelliittiseuranta ei olisi tätä havainnut. Vuoden 2025 lohkon niittämättömyys ei saa aiheuttaa viljelijälle sanktiota tilanteissa, joissa luonnonhoitonurmi on niitetty edellisenä vuonna. Satelliittiseurannan tulee toimia tarkoituksenmukaisesti eikä kääntyä viljelijää vastaan teknisten puutteiden vuoksi.

Hallinnon vastuu

On kestävämpiä, että satelliittiseurannan toimimattomuus sysätään viljelijän ratkaistavaksi. Lähtökohtana ei tule olla, että mikäli satelliitti ei ole pystynyt todentamaan toimenpidettä, viljelijän on aina pakko toimittaa kuva. Tämä merkitsee, että järjestelmän puutteet kaatuvat viljelijän niskaan hallinnollisena taakkana.

Hallinnolla on velvollisuus kehittää seurantajärjestelmää niin, että selvityspyyntöjä lähetetään vain tilanteissa, joissa satelliittiseuranta osoittaa, että toimenpidettä ei ole kuvan pyytämisen ajankohtaan mennessä toteutettu tukiehtojen mukaisesti. Hyvänä pidämme, että kuvauspyyntö tulee ennen niiton määräpäivää, jolloin kuvauspyyntö voi toimia myös sitouduttuun toimeen muistuttavana. On varmistettava, että edellisen vuoden kuva tai muu riittävä näyttö kelpaa osoitukseksi sellaisissa toimenpiteissä, jotka tehdään kahden vuoden välein. Tämä olisi kohtuullista, vähentäisi päällekkäistä työtä ja tukisi hallitusohjelman linjauksia.

Toimiva satelliittiseuranta on kaikkien etu

Viljelijät hyväksyvät satelliittivalvonnan osana modernia tukivalvontaa. Järjestelmän on kuitenkin oltava oikeudenmukainen ja hallinnollisesti kevyt. Nyt selvityspyynnot kuormittavat viljelijöitä turhaan, eikä tämä voi olla hallinnon ja lainsäätäjän hyväksymä lopputulos. Valiokunnan on syytä ohjata hallintoa toimimaan hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti: vähentämään, ei lisäämään, viljelijöiden hallinnollista taakkaa.

Ehdotukset valiokunnalle

Valiokunnan tulee edellyttää, että hallitusohjelman mukainen hallinnollisen taakan vähentäminen koskee myös satelliittiseurantaa. Ruokaviraston ja ministeriön on laadittava selkeät ohjeet, milloin aiemmin otettu kuva tai muu dokumentaatio hyväksytään todisteeksi ja milloin ei.

Luonnonhoitonurmien osalta riittävä selvitys tulee olla, että nurmi on niitetty vuonna 2024. Vuoden 2025 niittämättömyys ei saa aiheuttaa sanktiota tilanteessa, jossa nurmi on niitetty

vuonna 2024, vaikka satelliitti ei olisi niittoa havainnut. Suomalaisessa käytännössä on syyttömyys -oletta, jota ei tunnuta satelliittiseurannassa noudatettavan.

Uusien Sentinel-satelliittien (1C ja 2C) käyttöönotto on hyödynnettävä täysimääräisesti selvityspyyntöjen vähentämiseksi. Hallinnolle on asetettava numeerinen tavoite vähentää selvityspyyntöjen määrää ja varmistaa, että vain aiheelliset tapaukset etenevät lisäselvitykseen. Riittävä selitys selvityspyyntöjen lisääntymiseksi ei ole, että uusia tukia on otettu satelliittiseurantaan, sillä selvityspyynnot koskevat edelleen laajalti myös aiemmin valvonnassa olleita tukiehtoja.

Kunnioittavasti,

MTK-Satakunta ry puolesta

Terhi Löfstedt
toiminnanjohtaja

Virve Hindström
asiantuntija